

تحلیل اقتصادی حقوق بانکی (مطالعه موردی قرارداد تسهیلات سندیکایی)

تاریخ دریافت: ۹۸/۲/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۸/۳/۸

هدایت فرخانی^۱

محمود باقری^۲

اسماعیل محمدی^۳

چکیده

علم حقوق به عنوان علمی که بر نظام مند ساختن رفتار و کنش‌های افراد نظارت دارد از تحلیل اقتصادی مستثنی نبوده است. تحلیل اقتصادی حقوق در واقع روشی برای ارزیابی پدیده‌ها، نهادها، سازمان‌ها و قواعد حقوقی با تکیه بر دیدگاه اقتصادی و براساس اصول اقتصادی است. در این روش کارآیی اقتصادی نهادهای حقوقی مورد بررسی قرار می‌گیرد. حقوق بانکی به عنوان یکی از شاخه‌های حقوق که تدوین کننده مجموعه مقررات و قواعد در حوزه بانک‌ها و فعالیت‌های بانکی است، کمتر مورد ارزیابی اقتصادی قرار گرفته است. در این مقاله با دیدگاهی کیفی تحلیلی یکی از انواع خدمات مالی بانکی با عنوان تسهیلات سندیکایی را مورد ارزیابی اقتصادی قرار داده‌ایم و با استفاده از ابزارهای اقتصادی سعی در تبیین کارآیی یا عدم کارآیی اقتصادی این نوع تسهیلات نموده‌ایم. در این تحقیق تسهیلات سندیکایی از نظر مطابقت با اصول اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است. ما به این نتیجه می‌رسیم که تسهیلات سندیکایی به عنوان یکی از ابزارهای اقتصادی تأمین مالی، در بسیاری از موارد منطبق با معیارهای اقتصادی به رسمیت شناخته شده بوده و گسترش استفاده از این نوع تسهیلات سبب افزایش اعتماد بین فعالان اقتصادی و کاهش هزینه تأمین تسهیلات و تقویت بازار پول و دستیابی به حجم وسیع از منابع مالی اقتصادی با کمترین هزینه به عنوان مهم‌ترین شاخص اقتصاد موفق، خواهد شد.

واژگان کلیدی: تحلیل اقتصادی حقوق، تسهیلات سندیکایی، حقوق بانکی، کارآیی اقتصادی، عدم تقارن اطلاعات

۱ دانشجوی دکتری حقوق نفت و گاز، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)، ایمیل: h.farkhani@ut.ac.ir

۲ دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، ایمیل: mahbagheri@ut.ac.ir

۳ دانش آموخته کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، دانشگاه پیام نور تهران (جنوب)، ایمیل: ICBR.IM@gmail.com

۱- مقدمه

تحلیل اقتصادی حقوق ابتدا از کشور آمریکا و به طور رسمی از دهه ۱۹۷۰ میلادی آغاز شد. این نگرش ابتدا در شاخه‌های محدودی مانند حقوق رقابت صورت گرفت و به تدریج در سایر رشته‌های حقوقی مانند: حقوق مسئولیت مدنی، حقوق قراردادها، حقوق مالکیت، حقوق بیمه، حقوق بانک و شرکت‌ها و ... گسترش یافت. (انصاری، ۱۳۹۰، ص ۱). فرض اصلی علم اقتصاد بر آن است که مردم در پی به حداکثر رساندن خواسته‌های خود هستند و هر انسان عاقلی در همه فعالیت‌ها حتی در مورد انتخاب می‌خواهد منافع خود را به حداکثر برساند. علم حقوق به عنوان علم نظم دهنده رفتار و فعالیت‌های مختلف انسان، در بسیاری از اوقات دربردارنده انتخاب بین دو یا چند چیز است. به عبارت دیگر در مواردی که یک شخص در انتخاب یک فعالیت یا روش یا عمل حقوقی حق انتخاب بین موارد مختلف داشته باشد، این تحلیل اقتصادی آن عمل یا روش یا فعالیت است که وی را به انتخاب بهتر و مناسب‌تر رهنمون می‌سازد.

با توجه به اهمیت حیاتی اقتصاد در جوامع و همچنین گسترش روز افزون بانک‌ها به عنوان ارکان مهم اقتصاد در سطح جهان، لزوم ساماندهی و نظام مند نمودن فعالیت این مؤسسات اقتصادی در سطح دنیا روز به روز بیشتر احساس می‌شود. نظام مند نمودن فعالیت فعالان این بخش از اقتصاد، سبب ایجاد انتظام و هماهنگی در سایر عرصه‌های اقتصادی و غیر اقتصادی خواهد شد. حقوق بانکی^۴ از رشته‌های جدید حقوقی است که همزمان با توسعه فعالیت بانک‌ها برای ساماندهی حقوقی و تنظیم مقررات برای آن‌ها ایجاد شده و به فراخور توسعه و پیشرفت بانکداری، این رشته نیز توسعه یافته است. (مسعودی، ۱۳۸۷، ص ۱).

یکی از مهم‌ترین خدمات بانکی، عملیات جذب سپرده‌های مردم و اعطای تسهیلات مختلف به متقاضیان است که به نوعی مهم‌ترین کارکرد بانک نیز تلقی می‌شود. با توجه به پیچیده شدن نظام‌های اعطاء تسهیلات، روش‌های مختلفی در این رابطه ایجاد شده است. تا مدت‌های مدید بانک‌ها و مؤسسات تأمین کننده اعتبار به صورت انفرادی و بدون تشکیل کنسرسیوم بانکی به تهیه تسهیلات می‌پرداختند. تأمین اعتبار به صورت یکجانبه و بدون تشکیل سندیکا و کنسرسیوم علاوه بر آنکه تا حجم محدودی از منابع مالی و تسهیلات را تأمین می‌نمود و از مشارکت اقتصادی چند بانک یا موسسه اقتصادی محروم بود، عملاً هزینه‌های مالی و اقتصادی فراوانی بر متقاضی تسهیلات تحمیل می‌نمود. عدم تشکیل کنسرسیوم بانکی که تا حدود زیادی نشأت گرفته از عدم اعتماد و ترس بانک‌ها و مؤسسات اقتصادی از فعالیت‌های اقتصادی گروهی بود سبب محدودیت روش‌های تأمین منابع مالی می‌شد. علاوه بر مقررات و محدودیت‌های داخلی بانک‌ها در تأمین منابع مالی مورد نیاز متقاضیان، ریسک بالای اعطای تسهیلات از سوی یک بانک واحد همواره از عوامل محدود کننده اعطای تسهیلات در حجم مالی وسیع بود. برای رفع مشکلات عنوان شده و نیز توسعه بازار پول و کاهش ریسک وام دهندگان و نیز تأمین حجم عظیم اعتبار برای متقاضیان و

همچنین گسترش فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر همکاری گروهی، بانک‌ها به فکر ایجاد کنسرسیوم و تشکیل سندیکای بانکی و اعطای تسهیلات سندیکایی افتادند. تسهیلات سندیکایی یکی از طرق اعطای تسهیلات است که در آن چند بانک یا موسسه مالی و اعتباری به صورت مشترک اقدام به اعطاء تسهیلات به متقاضی می‌نمایند. به صورت معمول شخص متقاضی تسهیلات اعم از حقیقی یا حقوقی به بانک مراجعه و برای تأمین منابع مالی مورد نیاز خود تقاضای دریافت تسهیلات می‌نماید. چنانچه میزان تسهیلات درخواستی در حدی باشد که از عهده یک بانک یا موسسه برآید، بانک یا موسسه مذکور تسهیلات درخواستی را به متقاضی اعطاء می‌نماید. اما گاهی میزان تسهیلات درخواستی به حدی است که تأمین آن از عهده یک بانک یا موسسه به تنهایی بر نمی‌آید، و یا با توجه به ریسک بالای تسهیلات، بانک مزبور به دنبال توزیع ریسک ناشی از اعطاء تسهیلات است. در این موارد یکی از روش‌های تأمین منابع کلان مالی مورد نیاز، تشکیل سندیکای بانکی و اعطای تسهیلات سندیکایی (Syndicated loan) است. در این روش متقاضی تسهیلات کلان به بانک یا موسسه مالی رجوع نموده و از وی تقاضای تسهیلات می‌نماید. با توجه به حجم بالای تسهیلات و نیز قوانین محدودکننده داخلی، یک بانک به تنهایی قادر به تأمین اعتبار مورد نیاز نبوده و با درخواست متقاضی ترتیب تشکیل سندیکای بانکی را می‌دهد.

در این راستا بانک مذکور که به عنوان بانک پیشگام شناخته می‌شود، اطلاعات مالی و اقتصادی متقاضی را در قالب سندی تحت عنوان «گزارش اطلاعات مالی» تهیه و به اعضای بالقوه سندیکا که بانک‌ها یا مؤسسات مورد شناخت بانک پیشگام هستند پیشنهاد می‌دهد و آن‌ها را به تشکیل سندیکا را دعوت می‌کند. اعضای مذکور پس از بررسی گزارش اطلاعات مالی و برآورد ریسک و سایر جنبه‌های اعطای تسهیلات، موافقت خود را اعلام می‌نمایند. پس از موافقت این اعضا، بانک پیشگام به همراه متقاضی و اعضای سندیکا، شرایط تسهیلات را در قراردادی گنجانده و پس از امضاء آن را الزام آور می‌سازند. این قرارداد به عنوان «قرارداد تسهیلات سندیکایی» مهم‌ترین رکن این تسهیلات شناخته می‌شود که در حکم قانون بین طرفین قرارداد است. در قالب قرارداد مذکور هریک از اعضا متعهد به تأمین بخشی از تسهیلات مورد نیاز وام گیرنده می‌شوند و در همین حدود مسئولیت دارند. در حال حاضر، وام‌های سندیکایی یکی از منابع مهم تأمین مالی خارجی در اقتصادهای نوظهور است (Godlewski & Weill, 2007, p 3.)

عدم رشد فعالیت‌های اقتصادی گروهی و جمعی مبتنی بر همکاری جمعی و مشارکتی در اقتصاد امروزه امری بارز و مبرهن است. تسهیلات سندیکایی از مصادیق بارز فعالیت‌های اقتصادی گروهی است که مبتنی بر کار جمعی و تعاون و همکاری مبتنی بر اعتماد (Trust) می‌باشد. به عبارت دیگر هرچه اعتماد بین اعضای سندیکا که اغلب بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری هستند، بیشتر باشد، گرایش آن‌ها به تأمین اعتبار از طریق تشکیل سندیکا افزایش می‌یابد. بنابراین با تقویت و تشویق بانک‌ها و فعالان اقتصادی به اعطاء و بهره‌مندی از این نوع تسهیلات تا حدود زیادی می‌توان اعتماد کاری بین بانک‌ها ایجاد نمود و روحیه همکاری و مشارکت دسته جمعی سودمند را گسترش داد.

۲- مفهوم شناسی تسهیلات سندیکایی و تحلیل اقتصادی حقوق

برای بررسی بهتر موضوع ناگزیر از بررسی معنای لغوی و اصطلاحی وام یا تسهیلات سندیکایی می‌باشیم.

۱-۲- مفهوم تسهیلات سندیکایی

تسهیلات از لحاظ لغوی جمع مؤنث تسهیل بوده و به معنای آسان کردن و سهل ساختن است و از این بابت که ارائه تسهیلات مالی، دستیابی به هدف‌های وام دهنده را برای وی تسهیل می‌بخشد از این واژه استفاده شده است. در واقع منظور از واژه تسهیلات در این مقاله همان وام است. واژه دیگر سندیکاست که در لغت به گروهی گفته می‌شود که برای دفاع از منافع اقتصادی مشترک افراد تشکیل شده است (معین، ۱۳۴۳، ص ۱۹۳۰). معنای اصطلاحی تسهیلات سندیکایی نیز چندان از معنای لغوی آن دور نیفتاده است. در مورد این نوع تسهیلات تعاریف زیادی از سوی نویسندگان و محققان مختلف ارائه شده است. برخی نویسندگان تسهیلات سندیکایی را مشتمل بر گروهی از وام دهنده دانسته‌اند که از طریق مجموعه‌ای از اسناد و ابزارهای قانونی (Legal instruments) و برای فراهم ساختن اعتبار مورد نیاز متقاضی گرد هم آمده‌اند (Lin et al, ۲۰۱۲, p۵). آقای دونالد (Donald) تسهیلات سندیکایی را وام کلانی می‌داند که به وسیله گروهی از بانک‌ها (بدون وجود مسئولیت تضامنی) به یک شرکت وام گیرنده داده می‌شود و مدیریت وام از طرف وام دهندگان به عهده یک یا چند بانک به عنوان نماینده گذاشته می‌شود. (Mekonen, ۲۰۱۱, p۱۳) تعاریف بسیار دیگری نیز در مورد این تسهیلات ارائه شده که تقریباً همگی آن‌ها دارای نقاط مشترک هستند و با جمع بندی آن‌ها می‌توان تسهیلات سندیکایی را «نوعی از تسهیلات دانست که از سوی گروهی از بانک‌ها یا مؤسسات مالی به عنوان یک طرف قرارداد به یک شخص حقیقی یا حقوقی به عنوان متقاضی تسهیلات یا وام گیرنده و به عنوان طرف دیگر قرارداد، در قالب قرارداد وام و براساس شرایط تعیین شده مورد توافق طرفین پرداخت می‌گردد.»

۲-۲- مفهوم تحلیل اقتصادی حقوق

در میان مطالعات میان رشته‌ای حقوق، حقوق و اقتصاد به عنوان بارزترین و پیشرفته‌ترین این مطالعات قابل توجه ویژه است. مطالعه حقوق و اقتصاد از دهه ۱۹۶۰ میلادی با انتشار مقاله رونالد کاوز وارد مرحله جدیدی شده و از این تاریخ عملاً رشته مطالعاتی جدیدی با عنوان تحلیل اقتصادی حقوق یا حقوق و اقتصاد به وجود آمده و مطالعات وسیعی توسط حقوقدانان و اقتصاددانان در این باره صورت گرفته است. (بابایی، ۱۳۸۶، ص ۱۵) تحلیل اقتصادی حقوق از رشته‌های جدیدی است که در پی بررسی و تحلیل گزاره‌های حقوقی با نگاه و ابزار اقتصادی است. در یک تعریف، تحلیل اقتصادی علم حقوق، عبارت از به کارگیری نظریه‌های علم اقتصاد، خاصه کارآیی، به عنوان مبنای قواعد حقوقی به منظور ارزیابی این قواعد و عنداللزوم اصلاح آن‌ها دانسته شده است (کاویانی، ۱۳۸۶، ص ۱۲) به دیگر سخن، اگر به مسائل مختلف حقوقی در شاخه‌ها و زمینه‌های مختلف حقوق، با

عینک اقتصاد نگریسته شود، روش و اسلوب به کار رفته، تحلیل اقتصادی حقوق نام دارد. در معنایی وسیع تر، تحلیل اقتصادی حقوق در واقع تحلیل نهادهای حقوقی با نگرش و انگیزه‌های اقتصادی است، به گونه‌ای که اگر یک شخص برای رسیدن به خواست‌های مادی خود، از یک ابزار یا نهاد حقوقی استفاده می‌کند، در واقع تلاش می‌کند بر اساس نهاد یا گزاره خود، حداکثر ارزش‌های مادی را تحصیل نموده و بهره‌وری خود را به حداکثر برساند. تمامی قوانین، نهادها، تاسیسات، اصطلاحات، مفاهیم و گزاره‌های حقوقی را می‌توان مورد تحلیل اقتصادی قرار داد. بنابر توضیحات ارائه شده، تحلیل اقتصادی تسهیلات سندیکیایی به عنوان یکی از گزاره‌های حقوقی که در قالب خدمات مالی می‌گنجد و در دسته قراردادهای جای دارد در این بخش می‌آید. یکی از مهم‌ترین ابزارهای تحلیل اقتصادی حقوق و مسائل حقوقی، بهره‌گیری از اصول اقتصادی شناخته شده در تحلیل اقتصادی است. در این تحقیق تسهیلات سندیکیایی از دید چند اصل و ابزار اقتصادی مورد تحلیل و واکاوی قرار می‌گیرد.

انسان موجودی است متفکر که می‌تواند برای تمامی انتخاب‌های خود دلیل و منطق بیابد و بدون دلیل و منطق هیچ کاری انجام نمی‌دهد. اکثر تلاش‌های انسان در جهت دستیابی به منفعت مادی یا معنوی صورت می‌گیرد. مهم‌ترین هدف علم اقتصاد نیز دستیابی به حداکثر منفعت با استفاده از کمترین منابع است. (بادینی، ۱۳۸۲، ص ۱۶) انسان منفعت‌گرا و بیشینه طلب همیشه در پی افزایش منافع خود بوده و در انتخاب‌های خود نیز سهم مهمی به منفعت قابل حصول از آن انتخاب اختصاص می‌دهد. در همین راستا در هنگام رویارویی با عمل یا انتخابی، آن را از لحاظ اقتصادی مورد بررسی قرار می‌دهد و سپس و در صورت داشتن صرفه اقتصادی به سمت آن عمل یا انتخاب می‌رود.

نگاه اقتصادی به مسائل و پدیده‌ها در زمینه مسائل حقوقی، تحلیل اقتصادی حقوق نام دارد. به دیگر سخن، اگر به مسائل مختلف حقوقی در شاخه‌ها و زمینه‌های مختلف حقوق، با عینک اقتصاد نگریسته شود، روش و اسلوب به کار رفته، تحلیل اقتصادی حقوق نام دارد.^۵ در معنایی وسیع تر، تحلیل اقتصادی حقوق در واقع تحلیل نهادهای حقوقی با نگرش و انگیزه‌های اقتصادی است، به گونه‌ای که اگر یک شخص برای رسیدن به خواست‌های مادی خود، از یک ابزار یا نهاد حقوقی استفاده می‌کند، در واقع تلاش می‌کند بر اساس نهاد یا گزاره خود، حداکثر ارزش‌های مادی را تحصیل نموده و بهره‌وری خود را به حداکثر برساند.

تمامی قوانین، نهادها، تاسیسات، اصطلاحات، مفاهیم و گزاره‌های حقوقی را می‌توان مورد تحلیل اقتصادی قرار داد. بنابر توضیحات ارائه شده، تحلیل اقتصادی تسهیلات سندیکیایی به عنوان یکی از گزاره‌های حقوقی که در قالب خدمات مالی می‌گنجد و در دسته قراردادهای جای دارد در این بخش می‌آید.

۵- صادقی، محسن، جزوه درسی حقوق اقتصادی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، سال ۹۳-۹۲.

۳- تحلیل اقتصادی تسهیلات سندیکایی

یکی از مهم‌ترین ابزارهای تحلیل اقتصادی حقوق و مسائل حقوقی، بهره‌گیری از اصول اقتصادی شناخته شده در تحلیل اقتصادی است. در این تحقیق، تسهیلات سندیکایی از دید چند اصل و ابزار اقتصادی مورد تحلیل و واکاوی قرار گرفته است.

اصل کاهش هزینه‌های معاملاتی

اصل کاهش هزینه معاملاتی^۶ از مهم‌ترین و پرکاربردترین اصول اقتصادی می‌باشد. هزینه معاملاتی یک اصطلاح رایج اقتصادی است که طرح آن در قالب یک نظریه علمی ابتدائاً توسط رونالد کوز^۷ مطرح و در تحلیل اقتصادی حقوق مورد استفاده محققان قرار گرفت و به واسطه اهمیت آن در ادبیات حقوق و اقتصاد به «قضیه کوز» معروف شد. هزینه معاملاتی شامل کلیه هزینه‌هایی می‌شود که مستقیم یا غیر مستقیم از یک قرارداد ناشی می‌شود و از مرحله انعقاد معامله تا مرحله پایانی یعنی خاتمه قرارداد و اجرای تعهد را در بر می‌گیرد. (p۸, ۱۹۶۰, Coase) برای مثال در یک قرارداد، ممکن است هزینه‌های زیر بر یکی از طرفین قرارداد یا هر دو تحمیل شود: هزینه‌های زمانی و مالی پیدا کردن طرف قرارداد، هزینه مذاکره، هزینه مکتوب یا رسمی نمودن متن معامله، هزینه‌های اجرای قرارداد، هزینه‌های تفسیر قرارداد در صورت بروز اختلاف، هزینه‌های انتخاب وکیل یا مشاور حقوقی در صورت طرح دعوی قراردادی در محاکم، هزینه‌های ناشی از اطلاع دادرسی تا زمان صدور و اجرای رأی قطعی دادگاه، هزینه‌های تعلیق یا فسخ قرارداد در نتیجه تخلف یکی از طرفین از تعهدات، هزینه‌های ناشی از عوامل خارجی^۸ که گاه منتسب به طرفین قرارداد نیست مانند وضع مقررات محدود کننده دولتی یا نوسانات نرخ ارز یا تحریم‌ها و...

در ارتباط با تحلیل تسهیلات سندیکایی از نظر هزینه معاملاتی می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین مزایای تسهیلات سندیکایی از بعد اقتصادی، ساختار قراردادی این گونه تسهیلات است که تا حدود زیادی سبب کاهش هزینه‌های معاملاتی شده است. قرارداد تسهیلات سندیکایی به دلیل تجمیع قراردادهای مختلف در یک قرارداد، تا حد بسیار زیادی هزینه‌های معاملاتی را کاهش می‌دهد. به عبارت دیگر در تسهیلات سندیکایی وام گیرنده نیازمند مراجعه به هریک از وام دهنده‌ها و مذاکره و تدوین یک قرارداد خاص و مجزا نبوده، بلکه پس از مذاکره با بانک مدیر یا رهبر و اخذ موافقت بانک‌ها و مؤسسات برای عضویت در سندیکا، یک قرارداد واحد با شرایط مشابه و یکسان تنظیم می‌کند که برای تمامی اعضای سندیکا و وام گیرنده سندی الزام آور محسوب می‌شود. (p۷, ۲۰۰۳, Armstrong).

وجود یک قرارداد مرجع به عنوان یگانه قرارداد لازم الاجرا بین اعضای سندیکا و وام گیرنده هم سبب صرفه جویی در وقت و هزینه وام گیرنده شده و هم با توجه به گنجاندن مهم‌ترین مسائل مرتبط با تسهیلات دریافتی، اعم از چگونگی عضویت و کناره‌گیری در سندیکا، تخلفات و ضمانت

6- Transaction cost reduction

7- Ronald Coase

8- Externalities

اجراها، ورشکستگی طرفین قرارداد، چگونگی اجرای قرارداد، طریقه حل اختلافات در صورت ایجاد اختلاف، مدت قرارداد، نرخ بهره، ارزش مرجع در پرداخت و دریافت تسهیلات و... عملاً از گنجاندن هریک از این موارد در قراردادی مجزا و صرف هزینه‌های قراردادی جداگانه و تحمیل هزینه‌های نامتعارف بر طرفین قرارداد در هریک از این موارد جلوگیری می‌کند. با بهره‌گیری از ساختار مطلوب این گونه تسهیلات، اعضای سندیکا بدون نیاز به انعقاد قراردادهای مختلف و گرفتن وکیل یا مشاوران حقوقی و تنظیم اسناد مختلف صرفاً یک قرارداد با هزینه بسیار پایین منعقد نموده و به جای گماردن وکیل یا مشاوران مختلف، یکی از بانک‌های موجود را به عنوان رابط بین خود و تسهیلات گیرنده انتخاب می‌کنند که به خاطر ذینفع بودن، تلاش و دقت بیشتری در حراست از منافع اعضای سندیکا به عمل خواهد آورد. مورد دیگر که سبب کاهش هزینه معاملاتی می‌شود، تقسیم ریسک اعطای تسهیلات بین چند بانک یا موسسه است که از تحمیل یکباره ریسک بر یک وام‌دهنده که در قراردادهای وام غیر سندیکایی امری متداول است جلوگیری می‌کند. موارد عنوان شده شاهی است بر این ادعا که ساختار تسهیلات سندیکایی نقش بسیار مهمی در کاهش هزینه‌های معاملاتی به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول اقتصاد داشته و همین عامل نیز سبب افزایش استفاده از این نوع تسهیلات در مقایسه با سایر طرق تأمین مالی شده است.

۳-۱- اصل تناسب هزینه فایده

اصل تناسب هزینه فایده^۹ یک از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین اصول اقتصادی به رسمیت شناخته شده است که با ماهیت اقتصادی بودن افعال و تصمیمات انسان گره خورده است. در تعریفی ساده از این اصل می‌توان گفت چون در یک پیش فرض اقتصادی، تمام انسان‌ها عاقل و رفتار و تصمیم‌گیری آن‌ها عقلایی فرض شده است، لذا انسان‌ها پیش از شروع به کاری ابتدا هزینه و فایده آن کار را می‌سنجند و تنها در صورتی اقدام به انجام آن می‌کنند که فواید آن کار بیش از هزینه‌های آن باشد. لذا کاری که هزینه‌های آن بیش از منفعتش باشد، غیر اقتصادی تلقی می‌شود. همچنین افراد بشر در مواجهه با گزینه‌های مختلف رتبه‌بندی می‌کنند و و بیشینه‌گر هستند یعنی می‌کوشند در قبال آنچه هزینه کرده‌اند به بیشترین سطح مطلوبیت دست یابند. این اصل ساده ولی پرکاربرد اقتصادی در زمینه تسهیلات سندیکایی نیز جاری است. تأمین مالی از طریق اعطای وام سندیکایی هم برای وام‌گیرنده و هم برای وام‌دهندگان دارای منافی است که سبب تشویق آن‌ها به شرکت در این فرآیند می‌شود. وام‌گیرنده از طریق تسهیلات سندیکایی به حجم عظیمی از منابع دست‌می‌یابد که امکان تأمین این مقدار از سایر طرق تأمین مالی به مراتب دشوار و پرهزینه‌تر است. با زمانبندی متناسب می‌تواند هم طرح یا برنامه اقتصادی خود را به خوبی پیش‌برد و هم در مواعد مقرر مقداری از وام دریافتی را پرداخت نماید. این روش تأمین مالی برای وام‌گیرنده فواید و مزایای دیگری نیز دارد از جمله اینکه به واسطه این نوع تسهیلات ارتباط مالی گسترده‌تری با تأمین‌کنندگان سرمایه برقرار می‌کند که در آینده می‌تواند در سایه این ارتباط به فعالیت‌های اقتصادی خود سروسامان دهد.

وام گیرنده با یک سند قانونی روبرو بوده و نیازی به انعقاد قرارداد و التزام به اسناد قانونی مختلف ندارد. برنامه پرداخت و دریافت وام را از طریق بانک نماینده دنبال می کند و نیازی به مراجعه به تک اعضای سندیکا ندارد

از سوی دیگر سندیکای بانکها نیز دارای منافع قابل توجهی در تأمین مالی سندیکایی است. از جمله اینکه ریسک سرمایه گذاری در تسهیلات سندیکایی بین چند بانک یا موسسه تقسیم شده و در صورت وقوع حالت ورشکستگی یا عدم پرداخت از سوی وام گیرنده، فقط یک بانک یا موسسه ریسک ناشی از حالات پیش آمده را متحمل نمی شود بلکه کلیه اعضای سندیکا به نسبت سهم خود در اعطای تسهیلات در این ریسک شریک می شوند.

در این نوع تسهیلات، اعضای سندیکا با گماردن یک بانک یا موسسه به عنوان بانک نماینده عملاً در وقت و هزینه های خود صرفه جویی نموده و امور مرتبط با وام، اعم از پرداخت مبالغ تعهد شده، نظارت بر اعمال وام گیرنده، دریافت اصل وام به همراه بهره و سایر امور که مستلزم ارتباط با وام گیرنده را به یکی از بانکها یا مؤسسات به عنوان نماینده واگذار نموده که این بانک یا موسسه نیز در ازای دریافت حق الزحمه انجام این فعالیتها را به عهده می گیرد.

چنانچه بررسی گردید مزایای این نوع تسهیلات برای طرفین قرارداد وام به گونه ای است که با اصل تناسب هزینه و فایده همخوانی داشته و یکی از مهم ترین عوامل استقبال از این نوع تسهیلات شده است. هریک از اعضای بالقوه حضور در سندیکا، پس از دریافت دعوتنامه رسمی یا شفاهی از بانک پیشگام جهت عضویت در سندیکا هزینه فایده نموده و چنانچه کفه ترازو را به سوی منافع خود سنگین تر دید، در سندیکا حضور می یابد.

یکی از سازو کارهای موجود در جهت تحقق ابزار اقتصادی هزینه و فایده پس از تشکیل سندیکا و طی فرآیند وام دهی، امکان انتقال سهم در صورت احساس سودآور نبودن این نوع تسهیلات است. به عبارت دیگر چنانچه بعد از تشکیل سندیکا هریک از اعضای سندیکا به دلایل مختلف حضور خود در سندیکا را به سود خود ندیده و خواهان جلوگیری از ضرر باشد، می تواند از طریق روش های انتقال سهم در بازار ثانویه این نوع تسهیلات، سهم خود را منتقل نموده و با خروج از سندیکا از متضرر شدن جلوگیری نماید.

۳-۲- اصل تحقق کارآیی

تحقق کارآیی^{۱۰} یکی از اساسی ترین اهداف اقتصاد است. در تحلیل اقتصادی حقوق چنانچه وضع یک یا قانون یا قاعده یا انعقاد یک قرارداد یا هر حالت و وضعیت حقوقی دیگر منتج به کارآیی اقتصادی گردد، در آن صورت آن قاعده یا قانون یا قرارداد از دید اقتصادی سودمند و منطبق با معیارهای اقتصادی است. در مورد کارآیی تعاریف گوناگونی ارائه شده است، اما مفهوم ابتدایی کارآیی عبارت است از آنکه مجموع فواید فردی حاصل از امری بیش از ضررهای ناشی از آن باشد.^{۱۱} در علم

اقتصاد و مکتب تحلیل اقتصادی حقوق، معیارهایی برای محاسبه کارآیی اقتصادی وجود دارد. معیار به حداکثر رساندن ثروت، معیار کالدور-هیكس و معیار کارآیی پارتویی که شرح مختصری از هر کدام در زیر آمده است از مهم ترین این معیارها هستند. البته علاوه بر سه نظریه ذکر شده، نظریات دیگری نیز در باب کارآیی وجود دارد که با توجه به اهمیت سه معیار ذکر شده، توضیح همه آن ها در حوصله این تحقیق نمی گنجد.

۳-۳- به حداکثر رساندن ثروت یا بیشینه سازی ثروت

معیار به حداکثر رساندن ثروت^{۱۲} اولین بار توسط ریچارد پازنر^{۱۳} مطرح شد. پازنر یک حقوقدان بود که در زمینه مبانی فلسفی تحلیل اقتصادی حقوق تحقیقات فراوانی داشته است. پازنر ابتدا در مقاله «فایده گرایی، اقتصاد و نظریه حقوقی» مفهوم به حداکثر رساندن ثروت را به عنوان اصل اخلاقی مطرح ساخت و سپس در آغاز دهه ۱۹۸۰ تلاش نمود «به حداکثر رساندن ثروت» را از نظر اخلاقی توجیه کند. پازنر عقیده دارد که هدف نهایی حقوق افزایش ثروت است اجتماعی است و حقوق کارآمد نیز یکی از راه های افزایش ثروت اجتماعی به شمار می رود (انصاری، ۱۳۹۰، ص ۱۰۲). کارایی در صورتی وجود دارد که منابع، از جمله امتیازات قانونی، در اختیار افرادی باشد که برای آن بیشترین ارزش را قائل هستند و حاضرند برای دارا شدن آن بیشترین مبلغ را پرداخت کنند؛ در واقع، معیار کارایی اقتصادی «تمایل به پرداخت» (Willingness to pay) است. (Posner, ۱۹۹۸، p۱۵) از مهم ترین مزایای این نظریه، سادگی اندازه گیری ثروت است ولی از ایرادات آن می توان به حمایت از ثروتمندان که یک ایراد اخلاقی است اشاره کرد.

۳-۴- معیار کارآیی کالدور-هیكس^{۱۴}

این معیار ابتدا توسط کالدور و پس از آن توسط اقتصاددانی به نام جان هیكس مطرح شد و به معیار کارآیی کالدور هیكس معروف شد. بر اساس این معیار، قاعده حقوقی کارایی دارد که منجر به بهبود وضعیت عده ای از افراد جامعه شود، هر چند که عده ای در نتیجه آن متحمل ضرر شوند، اما در کل منتفعین بتوانند خسارات متضررین را جبران کنند. به عبارت دیگر، سود حاصل برای یک فرد حتی اگر موجب ضرر دیگری شود، رفاه جامعه را افزایش می دهد. به گونه ای که منتفع می تواند ضرر زیان دیده را جبران و وضعیت او را بهتر از قبل نماید. از مهم ترین محاسن این نظریه انعطاف پذیر بودن برای تصمیم گیری حقوقی و از معایب آن می توان به دشواری تشخیص سود و زیان یک قاعده حقوقی اشاره نمود.

12- Wealth Maximization

13- Richard A. Posner

14- Kaldor-Hicks efficiency

۳-۵- معیار کارآیی پاره تویی^{۱۵}

این معیار توسط ویلفوردو پارتو^{۱۶} در سال ۱۸۹۶ مطرح شد. این معیار ناظر به حالت و وضعیتی است که طی آن منابع به گونه‌ای تخصیص یافته است که بهتر کردن وضعیت یک نفر، وضعیت دست کم یک نفر را بدتر خواهد کرد. (pareto, ۱۷۰۷, p۱۷). از نظر اقتصادی تغییری بهینه پارتو محسوب می‌شود که در نتیجه آن تغییر، دست کم وضعیت یک نفر بهتر شود بدون اینکه شرایط دیگری بدتر از قبل شود. مهم‌ترین ایراد این نظریه واقع گرا نبودن آن است. (دادگر، ۱۳۸۶، ص ۱۹)

آنچه در هر سه این نظرات مشترک است سودمند بودن قاعده حقوقی یا قرارداد یا وضعیت حقوقی ایجاد شده برای افراد درگیر آن است. به عبارت دیگر فارغ از تفاوت‌های جزئی نظریات ارائه شده هر کدام از این نظریات تاکید بر منفعت یکی از طرفین یا اشخاص درگیر یا متأثر از یک قاعده یا قرارداد یا وضعیت حقوقی دارد.

قاعده بیشینه سازی تاکید بر منفعت جامعه و افراد آن داشته و قراردادی را کارا می‌داند که سبب افزایش ثروت جامعه شود. قاعده کالدورهیكس نیز به زبانی دیگر نظر به کارا بودن قواعد حقوقی در صورت منفعت رسانی به تعداد بیشتری از افراد دارد و قاعده پاره تویی نیز بر نفع افراد تاکید داشته است.

برای بررسی کارآیی یا عدم کارآیی تسهیلات سندیکایی از منظر قواعد مذکور می‌توان گفت: در قرارداد وام سندیکایی دو طرف اصلی وجود دارد که عبارت از وام گیرنده و وام دهنده‌ها می‌باشد، طرف دیگر این نوع قرارداد افراد جامعه و مردم هستند که انعقاد چنین قراردادی ممکن است به ضرر یا نفع آن‌ها باشد و به صورت مستقیم یا غیر مستقیم از این قرارداد تأثیر می‌پذیرند.

با توجه به مطالب عنوان شده در مباحث قبلی و با توجه به کاربرد اقتصادی تسهیلات سندیکایی در شرایط اقتصادی کنونی می‌توان گفت تسهیلات سندیکایی برای هر سه طرف قرارداد، دارای منافع و مزایای مهم و اساسی است که سبب کارا بودن این قرارداد می‌شود. به عبارت دیگر قرارداد تسهیلات سندیکایی سبب ایجاد توازن در منافع طرفین قرارداد که از مهم‌ترین ضابطه‌های تحقق کارآیی است، می‌شود.

امروزه از تسهیلات سندیکایی در اجرای طرح‌های عظیم اقتصادی استفاده می‌شود که اجرای آن در بسیاری از کشورها، علی‌الخصوص کشورهای در حال توسعه سبب افزایش رفاه و ثروت عمومی جامعه و افراد به عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌های اقتصادی می‌شود. طرح‌های بزرگ مرتبط با حوزه انرژی در بسیاری از موارد با اتکاء به منابع تأمین شده از طریق تسهیلات سندیکایی به بهره برداری می‌رسد که به صورت مستقیم و غیر مستقیم هم برای تولید کننده و بهره بردار و هم برای افراد جوامع مختلف حائز منافع فراوان و ثروت انکارناپذیر است.

طرفین قرارداد تسهیلات نیز هر کدام به نوبه خود و در صورتی که تشکیل و مدیریت سندیکا و فعالیت تجاری وام گیرنده و اجرای تعهدات وی به خوبی پیش رود منافع زیادی کسب نموده و

15- Pareto efficiency

16- Vilfredo Pareto

وضعیتی بهتر از شرایط قبلی خود کسب خواهند نمود. بدیهی است وقوع عواملی مانند خطر اخلاقی و گزینش نادرست یا عدم انجام صحیح وظایف نمایندگی از سوی نماینده سبب به هم خوردن توازن منافع طرفین قرارداد و قرار گرفتن طرف دیگر در وضعیتی نامناسب خواهد شد که این موضوع مغایر با کارایی به مفهوم توازن در منافع طرفین قرارداد می‌باشد.

۳-۶- عدم تقارن اطلاعاتی و آثار آن

یکی از مهم‌ترین زمینه‌های تشکیل یک سندیکای موفق بانکی، وجود بازار شفاف مالی و اطلاعاتی است. در سایه وجود این بازار اعضای سندیکا می‌توانند به اطلاعات به دست آمده از متقاضی تسهیلات اعتماد نموده و بر مبنای آن تسهیلات مورد نیاز وی را تأمین نمایند. در روابط نمایندگی، برتری اطلاعاتی نماینده بر منوب عنه امری اجتناب ناپذیر است. چرا که نماینده به واسطه سمت خود اطلاعات بیشتری در اختیار دارد. به حالتی که در آن اطلاعات یکی از طرفین قرارداد یا معامله یا یک وضعیت یا حالت حقوق نسبت به طرف دیگر بیشتر باشد، عدم تقارن اطلاعات^{۱۷} گفته می‌شود. عدم تقارن اطلاعاتی تا زمانی که جنبه منفی پیدا ننموده و خود را در قالب خطر اخلاقی^{۱۸} یا گزینش نادرست^{۱۹} نشان ندهد، امری معمول و متداول است. اما اگر صاحب اطلاعات از برتری اطلاعاتی خود نسبت به منوب عنه استفاده نادرست نماید و هر یک از دو حالت پیش گفته پیش آید، در آن صورت عدم تقارن اطلاعاتی آثار زیانباری به همراه خواهد داشت. (Pichler and wilhem, ۲۰۰۱, p۸) اگر عوامل اقتصادی از اطلاعات کامل و رایگان برخوردار نباشند، شرایط رقابت سالم و مامل فراهم نیست و تعادل کلی نیز وجود ندارد. (Chazal, ۱۹۹۶, p۴۲۷). در تسهیلات سندیکایی که اطلاعات مالی و اقتصادی متقاضی نقش بسیار پررنگی در ادامه روند اعطای تسهیلات و موفقیت سندیکا دارد، نقش بانک نماینده و پیشگام به جهت در اختیار داشتن این اطلاعات اهمیت بیشتری دارد. چنانچه هریک از بانک‌های مذکور از اطلاعات در اختیار خود سوء استفاده نماید یا از آن‌ها در جهت خلاف منافع اعضای سندیکا بهره برداری کند یا به دلایلی انگیزه انجام وظایف خود را از دست دهد، در این حالت می‌توان گفت بانک مذکور از برتری و تفوق اطلاعاتی خود بر خلاف منافع اعضای سندیکا و خارج از حدود مآذون و متعارف عمل نموده است و عواملی مانند گزینش نادرست یا خطر اخلاقی ایجاد شده است. (Berndt, Gupta, ۲۰۰۸, p۵). علاوه بر موارد مذکور، در برخی موارد بانک یا موسسه دارای برتری اطلاعاتی با سوء استفاده از این حالت، به رفتار فرصت طلبانه دست می‌زند که آقای الیور ویلیامسون آن را «منفعت طلبی همراه با حيله» دانسته است. ویلیامسون معتقد است افرادی که در پی به حداکثر رساندن مطلوبیت هستند، از هرووشی برای رسیدن به این هدف در موردی که خطری برای آن‌ها نباشد، استفاده می‌کنند (Williamson, ۲۰۰۵, p۴۵) در تسهیلات سندیکایی که مصداق بارزی از فعالیت‌ها و خدمات مالی موضوع حقوق بانکی

17- Information asymmetry

18- Moral hazard

19- Adverse selection

است، به دلیل ساختار قراردادی این تسهیلات، امکان وقوع عدم تقارن اطلاعاتی و آثار آن وجود دارد. در این نوع تسهیلات دو بانک (بانک پیشگام و بانک نماینده) در ابتدا و پس از انعقاد قرارداد تسهیلات، دارای مسئولیت هستند. به تبع مسئولیت‌های سپرده شده به این بانک‌ها، اطلاعات زیادی در مورد وام گیرنده، طرح اقتصادی وی، سوابق مالی متقاضی، شناسایی متقاضی و امکان سنجی طرح پیشنهادی وی، میزان برخورداری متقاضی از شرایط اولیه برای دریافت تسهیلات سندیکایی، وضعیت حقوقی و مالی متقاضی، تجزیه و تحلیل گردش وجوه متقاضی، ارائه اطلاعات کلی درباره ضامن یا وثایق، بررسی وضعیت ریسک اعتباری متقاضی در اختیار دارند.

بانک نماینده در جریان سندیکا وظیفه: حفظ و مدیریت ارتباط مداوم با وام گیرنده و منعکس کردن دیدگاه و نظرات اعضای سندیکا به نامبرده، نظارت بر حسن اجرای شروط و مفاد قرارداد وام از سوی وام گیرنده، رد و بدل نمودن اخبار و اطلاعات بین طرفین قرارداد، انجام امور مربوط به پرداخت (از بابت اصل وام، بهره و یا هرگونه پرداخت دیگر)، تضمین نظارت صحیح بر اجرای طرح یا پروژه، انجام تمام مسائل مرتبط با تکمیل پروژه، انعکاس تخلفات وام گیرنده (عدم اجرای صحیح طرح تأمین شده، هزینه نمودن وام بر خلاف قرارداد وام و ...) به اعضای سندیکا و انجام اقدامات متناسب و مقتضی در صورت وقوع تخلف از جانب وام گیرنده رابر عهده دارد.

بانک‌های مذکور می‌توانند برخلاف وظایف محوله و در راستای فرصت طلبی و حفظ منافع شخصی خود، در انجام وظایف مذکور کوتاهی نموده و به دلیل ضعف نظارت از سوی اعضای سندیکا، دچار کژمنشی اخلاقی شده و در انجام وظایف خود کوتاهی کنند. این موضوع تحت عنوان خطر اخلاقی شناخته می‌شود. در حالت دیگر، بانک‌های مذکور با در اختیار داشتن اطلاعات مختلف، می‌توانند بین منافع خود و اعضای سندیکا، منافع خود را برگزینند. این موضوع تحت عنوان انتخاب یا گزینش نادرست شناخته می‌شود. (Gorton, Winston, ۲۰۰۳: ۳۶۴)

عدم تقارن اطلاعاتی و آثار زیانبار آن از مهم‌ترین عوامل کاهش کارایی اقتصادی و افزایش هزینه‌های مطالعاتی است. چنانچه در یک قرارداد یا عمل حقوقی یا معامله، عدم تقارن اطلاعاتی وجود داشته و طرف قرارداد دارای برتری اطلاعاتی، از تفوق اطلاعاتی خود سوء استفاده نماید و در تعارض منافع خود و طرف دیگر قرارداد، منافع خود را ترجیح دهد، در این صورت اعضای قرارداد به منافع بایسته خود نمی‌رسند و هدف اقتصاد که تأمین و دستیابی به منافع افراد است، خدشه دار می‌شود. در قرارداد تسهیلات سندیکایی که از مهم‌ترین قراردادهای مالی با حساسیت‌های ویژه است، امکان وقوع عدم تقارن اطلاعاتی و آثار زیانبار آن وجود دارد.

در صورتی که در این نوع تسهیلات، خطر اخلاقی یا گزینش نادرست رخ دهد، کارایی اقتصادی تسهیلات به شدت تحت تأثیر منفی قرار می‌گیرد. زیرا اعضای سندیکا که از اعمال و کارهای بانک نماینده و بانک پیشگام اطلاع ندارند و معمولاً نظارتی هم بر این اعمال ندارند، ممکن است مورد سوء استفاده و کم کاری این بانک‌ها قرار گیرند و منافع این اعضاء مورد لطمه قرار گیرد. به عنوان مثال ممکن است بانک مذکور کم کاری متقاضی و عدم اجرای صحیح تعهدات قراردادی وی را به اعضای سندیکا گزارش ننماید. در حالتی دیگر ممکن است بانک نماینده با اطلاع از وضعیت متقاضی و

شرایط قرارداد، در مواردی منافع خود را بر منافع اعضای سندیکا ترجیح دهد. مثلاً با متقاضی تبانی نماید که در قبال دریافت مبلغی پول، از ارائه گزارش تخلف متقاضی به اعضای سندیکا خودداری نموده و یا با دریافت سود کلان از انتقال مبلغ دریافتی از متقاضی به اعضای سندیکا، خودداری نماید. این موارد به خودی خود سبب افزایش هزینه معاملات شده زیرا هزینه‌های نظارت بر افعال بانک‌های مسئول در سندیکا را افزایش می‌دهد و بانک‌های عضو سندیکا را ملزم می‌نماید تا با صرف هزینه‌های نظارتی از متحمل شدن ضرر جلوگیری نمایند. از طرفی سبب تحمیل ریسک بر اعضای سندیکا و نیز ایجاد شرایط نامطمئن و بی ثبات اقتصادی برای سرمایه‌گذاری در این بازاری می‌شود. عدم وجود ثبات اقتصادی امری خلاف اصول اقتصادی، یعنی فعالیت سالم اقتصادی در فضای باثبات است.

وام‌های سندیکایی را می‌توان گونه دورگه‌ای از وام‌ها دانست که در دامنه بین دو نقطه تأمین مالی خصوصی از بانک - یک اعتباردهنده واحد - و تأمین مالی عمومی - تعداد زیادی اعتباردهنده - قرار دارند. وام‌های سندیکایی دارای خصوصیات تأمین مالی از بانک بر مبنای رابطه سنتی هستند. بدین مفهوم که بانک اطلاعات نهانی شرکت وام‌گیرنده را به دست آورده و فایده‌های نظارتی برای شرکت ایجاد می‌کند. همچنین، وام‌های سندیکایی دارای عناصر تأمین مالی از طریق اوراق قرضه هستند. به این مفهوم که عموم سرمایه‌گذاران دارای اطلاعات خصوصی از شرکت وام‌گیرنده نیستند و به اصطلاح به اندازه یک طول دست از آن فاصله دارند. (بازمحمدی، ۱۳۹۲، ص ۱۲۴)

۴- نتیجه‌گیری

علم اقتصاد، ارتباط تنگاتنگی با سایر رشته‌ها و شاخه‌های علوم دارد. علم حقوق نیز از رشته‌هایی است که با این رشته در ارتباط بوده است. یکی از جلوه‌های این ارتباط، بررسی و تحلیل پدیده‌ها و گزاره‌های حقوقی با دید اقتصادی و روش اقتصادی تحت عنوان «تحلیل اقتصادی حقوق» است. در تحلیل اقتصادی حقوقی می‌توان نهادها و پدیده‌های مختلف حقوقی را از دیدگاه اقتصادی بررسی نمود. در تحقیق حاضر یکی از موضوعات رشته حقوق بانکی یعنی تسهیلات سندیکایی مورد تحلیل اقتصادی قرار گرفت. در این تحقیق تسهیلات سندیکایی از چهار معیار و اصل اقتصادی مورد بررسی قرار گرفت: از دیدگاه اصول هزینه معاملات، کارایی، تناسب هزینه و فایده می‌توان گفت که این نوع تسهیلات با معیارهای اقتصادی پذیرفته شده همخوانی داشته و می‌توان گفت چنانچه قرارداد تسهیلات سندیکایی با شرایط قانونی و با توافق طرفین و براساس منافع طرفین قرارداد منعقد شده و در راستای منفعت جامعه اعطاء شود، از کارایی اقتصادی برخوردار است. اعطای این نوع تسهیلات راهی برای کنترل انواع ریسک بانکی، از جمله ریسک سیستمیک است که در صورت وقوع آن ممکن است مجموعه سیستم بانکی و اقتصادی کشور مورد لطمه قرار گیرد. از سوی دیگر استفاده از این نوع تسهیلات سبب افزایش عنصر اعتماد در فعالیت‌های اقتصادی و گرایش به سوی فعالیت اقتصادی گروهی و جمعی با کارایی و بازدهی بالا و هزینه کمتر می‌شود. توسعه بازار پول و کاهش انواع ریسک برای وام‌دهندگان و توسعه اقتصاد مشارکتی با بهره‌گیری از این نوع تسهیلات صورت می‌پذیرد.

یکی دیگر از معیارهای اقتصادی برای سنجش کارایی اقتصادی، منتهی شدن عمل یا پدیده حقوقی به عدم تقارن اطلاعاتی و آثار زیانبار آن است. با توجه به مبنای قراردادی و نمایندگی این نوع تسهیلات، امکان وقوع عدم تقارن اطلاعاتی و آثار زیانبار آن در این نوع تسهیلات وجود دارد. اما عدم تقارن اطلاعاتی و آثار آن که ممکن است کارایی و مطلوبیت تسهیلات را زیر سؤال ببرد، را می‌توان از طریق روش‌هایی کنترل نمود. ایجاد فضای شفاف اطلاعاتی از طریق ایجاد تقویت مؤسسات مستقل اعتبار سنجی، نظارت بر فعالیت بانک‌های مسئول از طریق سایر اعضای سندیکا، الزام بانک‌های مسئول به تعهد سهم بیشتری از وام، شرکت در سندیکاهای بانکی دارای حسن شهرت و دارای رتبه ممتاز از لحاظ رقابتی، به کارگیری سیاست‌های تشویقی و تنبیهی و... از جمله روش‌های مدیریت عدم تقارن اطلاعات در تسهیلات سندیکایی است. در صورت مدیریت و کنترل این مساله، می‌توان از بروز مواردی مانند خطر اخلاقی و گزینش نادرست که کارایی تسهیلات را تحت تأثیر قرار داده و سبب عدم تعادل قراردادی و برتری یکی از طرفین قرارداد بر طرف دیگر می‌شود، جلوگیری نمود. کنترل و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و آثار آن مطلوبیت سندیکا را افزایش داده و سبب توزیع متعادل منافع طرفین قرارداد می‌شود.

منابع

- ۱- انصاری، مهدی، (۱۳۹۰). تحلیل اقتصادی حقوق قراردادهای، انتشارات جاودانه، جنگل، تهران.
- ۲- بابایی، ایرج، (۱۳۸۶)، مبانی نظری رویکرد تحلیلی حقوق اقتصادی، دو فصلنامه حقوق و سیاست، دوره ۹، شماره ۲۳.
- ۳- بادینی، حسن، (۱۳۸۲)، مبانی فلسفی نگرش اقتصادی به حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.
- ۴- بازمحمدی، حسین، (۱۳۹۲)، تأمین اعتبارات بزرگ به صورت مشترک توسط بانک‌ها در چارچوب بانکداری بدون ربا، فصلنامه روند، سال بیستم، شماره‌های ۶۱ و ۶۲.
- ۵- دادگر، یدالله (۱۳۸۶)، مروری بر تحولات مقوله کارایی در ادبیات اقتصادی (نظریه‌ها و کاربردها)، دو فصلنامه حقوق و سیاست، دوره ۹، شماره ۲۳.
- ۶- کاویانی، کوروش، (۱۳۸۶)، درآمدی بر تحلیل اقتصادی حقوق، دو فصلنامه حقوق و سیاست، دوره ۹، شماره ۲۳.
- ۷- مسعودی، علیرضا، (۱۳۸۷) حقوق بانکی، انتشارات پیشبرد، تهران.
- ۸- معین، محمد، (۱۳۴۳) فرهنگ فارسی، انتشارات امیرکبیر، جلد دوم، تهران
- 9-Armstrong, J., 2003. Syndicated loan market: developments in the north American context. Bank of Canada Working Paper, 2003-15.
- 10-Berndt, antje & Gupta, anurag(2008) Moral Hazard and Adverse Selection in the Originate-to-Distribute Model of Bank Credit, Carnegie Mellon University, Tepper School of Business.
- 11-Coase, RH, 1960, the problem of social cost, journal of law and economics, at: www.

sfcua/allen/coaseJLE1960pdf.

12-Ghazal,jean pascal,1996, de la puissance economique en droit des obligations.

13-Godlewski, C.J., Weill,L,. (2007). Syndicated Loans in Emerging Markets, Universite Louis Pasteur, Strasbourg, France

14-Gorton, G., and A. Winton, 2003, Financial Intermediation, in: G. Constantinides, M. Harris, and R. Stulz, eds., Handbook of the Economics of Finance: Corporate Finance (Amsterdam: North Holland), pp. 431-552.

15-Lin et al,2012, Corporate ownership structure and bank loan syndicate structure, Journal ofFinancialEconomics104(2012)1–22, www.elsevier.com/locate/jfec.

16-Mekonnen, Tekalign, 2011, Possibility of Syndicate Lending in Ethiopia Banking Industry. (Case of selected eight banks).

17-Pareto,vilfredo,2007, consideration on the fundamental principles of pure,political economy,routledge.

18-Pichler, P., Wilhelm, W., 2001. A theory of the syndicate: form follows function. Journal of Finance 56

19-Posner,Richard,a, (1998) economic analysis of law(5th ed) new York,aspen law and business.

20-Williamson,oliver e,2005,transaction cost economics and business administration, association annual meeting.

